

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie sprawozdania z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 roku

18 czerwca 2013 r. podczas plenarnego posiedzenia Rady Ochrony Pracy, Główna Inspektor Pracy przedstawiła sprawozdanie z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w roku 2012.

W okresie sprawozdawczym inspektorzy PIP przeprowadzili 89,9 tys. kontroli u 68 tys. pracodawców, na rzecz których świadczyło pracę 3,6 mln osób. Warto podkreślić jest, że ponad połowę skontrolowanych firm stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, w których kontrola miała w wielu przypadkach charakter przede wszystkim doradczy.

W roku 2012 odnotowano spadek liczby wypadków przy pracy o 6,4%, w tym śmiertelnych o 13,9% i ciężkich o 14,4% oraz mniejszą o 6,2% liczbę chorób zawodowych, a także mniejszą o 1,5% liczbę osób pracujących w warunkach zagrożenia. Wzrosła jednak liczba wypadków osób zatrudnionych na innej podstawie niż umowy o pracę (o 13,5%). Najczęściej do wypadków dochodziło w przetwórstwie przemysłowym (33%) oraz budownictwie (28%). Zwracają uwagę nieprawidłowości dotyczące ustalania przyczyn wypadków przy pracy, które dotyczyły nieustalania przyczyn w ogóle lub ustalania tylko ich części (44,5%), ustalania środków i wniosków profilaktycznych nieadekwatnych do przyczyn lub ustalania innych przyczyn niż wynikające z analizy inspektora pracy. Wątpliwości budzi często wiarygodność danych przekazywanych do systemu statystyki GUS i ZUS (różnica nawet w liczbie wypadków śmiertelnych). Nie do uzasadnienia jest także fakt, że 40% pracodawców prowadzących bezdyskusyjnie niebezpieczną działalność produkcyjną i budowlaną podawało, że nie zatrudnia nikogo w warunkach zagrożenia (wg druku ZUS IWA).

W związku z naruszeniami przepisów BHP inspektorzy PIP wydali ponad 310 tys. decyzji oraz ujawnili 52 tys. wykroczeń przeciwko prawom pracowniczym. Zbadali także przyczyny i okoliczności 1826 wypadków przy pracy, w których zostało poszkodowanych 2130 osób; w tym 332 osoby poniosły śmierć, a 724 doznały ciężkich uszkodzeń ciała. Zwraca uwagę fakt, że poszkodowani to najczęściej osoby zatrudnione u danego pracodawcy krócej niż rok.

W 121 przypadkach inspekcja wystąpiła o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe. Biorąc pod uwagę istotnie ograniczoną zgłaszalność do GUS zarówno osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia jak i wypadków, które to parametry mają istotny wpływ na wysokość składki ubezpieczeniowej, liczba wniosków PIP może nie oddawać rzeczywistej skali zjawiska, może być niższa niż winna być w rzeczywistości. Nadal utrzymują się także nieprawidłowości w doborze środków ochrony, które nie spełniają wymagań zasadniczych (np. dla ubrań trudnopalnych, antyelektrostatycznych).

Do PIP w roku 2012 wpłynęło 44,3 tys. skarg, które w 77% dotyczyły stanu warunków pracy oraz nieterminowych wypłat wynagrodzenia. Należy zauważyć, że aż 56% zgłoszonych skarg to skargi byłych pracowników (37%) oraz skargi anonimowe (19%). Fakty te mogą świadczyć o obawach ujawniania nieprawidłowości przez pracowników w trakcie trwania stosunku pracy. W dalszym ciągu dużym problemem jest niewypłacanie należnych wynagrodzeń pracownikom. Przeprowadzono 9200 kompleksowych kontroli przestrzegania przepisów w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Spośród skontrolowanych przedsiębiorców 17% nie wypłacało pracownikom wynagrodzeń, a odnośnie do nieterminowych wypłat stwierdzono naruszenie prawa u 5127 przedsiębiorców. Łącznie liczba pracodawców naruszających przepisy dotyczące wypłat wynagrodzeń i innych świadczeń w 2012 r. w stosunku do 2011 r. wyniosła 17538 i jest wyższa o ok. 15%. W 2012 r. skierowano do prokuratury 987 zawiadomień o popełnieniu przestępstwa w sprawach pracowniczych, zostały wszczęte 204 postępowania, a do sądu skierowano 177 aktów oskarżenia. Sądy uznały 21 oskarżonych winnymi, skazując na karę grzywny (13 osób), karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (7 osób), i karę więzienia (1 osobę).

Kontrolowano także zasadność zawierania umów cywilnoprawnych, kwestionując 14,5% tych umów. U 16% kontrolowanych podmiotów stwierdzono nieprawidłowości przy zatrudnianiu pracowników. Należy tu podkreślić nieprawidłowość w sytuacjach, w których dochodzi do zatrudnienia na tym samym stanowisku pracy na podstawie różnych umów, w sposób naruszający prawo pracownika do wypoczynku.

Odnośnie legalności zatrudnienia i wykonywania pracy przez cudzoziemców stwierdzono spadek liczby ujawnionych nieprawidłowości o blisko 29%. Jednak nadal istotnym problemem pozostaje niedopełnianie przez pracodawców obowiązku rejestracji zatrudnienia cudzoziemców w ZUS oraz w urzędach skarbowych.

Na pozytywną ocenę zasługuje fakt, że w roku 2012 specjaliści PIP udzielili ponad 1,2 mln bezpłatnych porad dotyczących szeroko rozumianych stosunków pracy. Prowadzili także kampanie prewencyjne o charakterze ogólnopolskim lub branżowym.

Rada Ochrony Pracy na podstawie analizy "Sprawozdania z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 roku" oraz dyskusji podczas plenarnego posiedzenia ROP stwierdza, że należy:

1. Zintensyfikować działania informacyjne i prewencyjne skierowane do pracowników w pierwszym roku ich pracy na danym stanowisku, gdyż pracownicy ci najczęściej ulegają wypadkom.
2. Ujednoczyć systemy zbierania informacji o wypadkach przy pracy gromadzonych obecnie niezależnie przez GUS i ZUS, a także PIP i WUG.
3. Zintensyfikować działania informacyjne dotyczące postępowania powypadkowego w celu właściwego ustalania przyczyn wypadków przy pracy, które są szczególnie istotne dla skutecznej prewencji wypadkowej.
4. Zintensyfikować kontrolę prawidłowości wnioskowania o naliczanie składki na ubezpieczenie wypadkowe oraz rozważyć udoskonalenie tego systemu z uwzględnieniem specyfiki mikroprzedsiębiorstw.
5. Podjąć działania informacyjno-kontrolne w celu właściwego ewidencjonowania stażu pracy w warunkach szczególnych i o szczególnym charakterze, służące zapewnieniu odpowiedniego odprowadzania składki na fundusz emerytur pomostowych.
6. Kontynuować kontrolę odzieży ochronnej (szczególnie I i II kategorii), wprowadzanej do obrotu - pod kątem zgodności z certyfikatem typu WE oraz dokumentacją zatwierdzoną przez jednostkę certyfikującą.
7. Uwzględnić w ustawie o zamówieniach publicznych wyraźne kryterium dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prawnej ochrony stosunku pracy.
8. Podjąć działania w celu wyeliminowania różnych form zatrudnienia w tym samym miejscu pracy w odniesieniu do prac związanych z dużym ryzykiem wypadku lub choroby zawodowej.
9. Podjąć działania mające na celu wyeliminowanie procederu obchodzenia prawa przez agencje pracy tymczasowej, polegającego na zastępowaniu niedozwolonych prawem opłat za pośrednictwo w uzyskaniu pracy opłacaną przez pracowników działalnością szkoleniową.
10. Kontynuować podjęte przez PIP - we współpracy z innymi partnerami - kampanie promocyjno-informacyjne dotyczące kształtowania odpowiednich warunków pracy.

Podsumowując, Rada Ochrony Pracy, zgłaszając powyższe uwagi, pozytywnie ocenia sprawozdanie Głównego Inspektora Pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w roku 2012.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 9 lipca 2013 r.